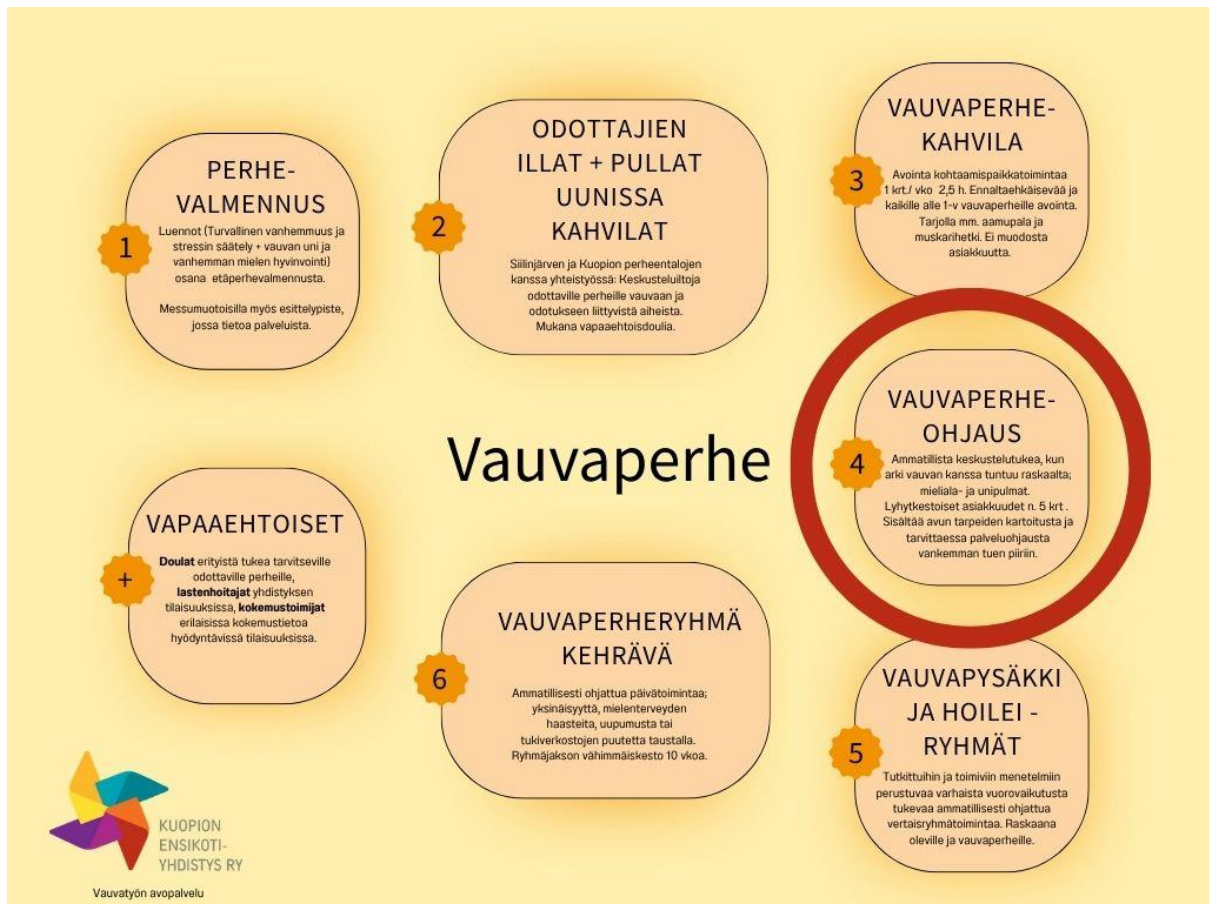

Liite TOIMINTASUUNNITELMA KUOPION ENSIKOTIYHDISTYS RY VAUVAPERHEOHJAUS

Kuopion ensikotiyhdistys ry:n vauvatyön avopalvelussa perheet saavat tukea raskaus-, synnytys- ja vauva-aikana. Näissä elämänvaiheissa vanhemmat ovat erityisen herkkiä ja haavoittuvaisia, ja aiemmat traumakokemukset voivat aktivoitua. Tutkimusten (THL) mukaan traumatausta on vanhemmaksi tulevilla melko yleinen, mutta alitunnistettu ja -hoidettu. Tämä vaikeuttaa vanhemmuuteen valmistautumista. Traumainformoitu työote vauva-ajan palveluissa tarkoittaa asiakkaan kohtaamista niin, että hänen mahdolliset traumakokemuksensa huomioidaan ja hänelle luodaan turvallinen, kunnioittava ja toipumista tukeva ympäristö. Se ehkäisee ylisukupolvisia riskejä ja tukee vanhemman ja vauvan välistä kiintymyssuhdetta. (Traumaterapiakeskus)

Vauvan ensimmäiset 1000 päivää ovat ratkaisevia aivojen kehityksen, terveyden ja elämänlaadun kannalta (Itla). FinnBrain-tutkimus osoittaa, että äidin stressi raskauden aikana voi vaikuttaa lapsen immuunipuolustukseen, aivojen kehitykseen, temperamenttiin ja tunnesäätelyyn. Vastaavasti äidin hyvä vointi suojaa lasta haitallisilta vaikutuksilta. Vuonna 2024 tehtiin lastensuojeluilmoitus 115 000 lapsesta, joista erityisesti 0–2-vuotiaiden osuus kasvoi 12 % (THL). Tämä kehitys korostaa varhaisen tuen ja ennaltaehkäisevien palveluiden tarvetta. Pohjois-Savossa esiintyy maan korkeinta kokonaissairastavuutta, erityisesti mielenterveyden ongelmia (P-Shva).

Avopalvelu tarjoaa maksutonta ja helposti saavutettavaa perhekohtaista tukea. Varhainen tuki ehkäisee ongelmien kasautumista. Vauvatyön avopalvelu on kokonaisuus, joka antaa tukea vauvaa odottaville ja vauvaperheille. Perheet saavat tietoa ja ohjausta sekä perhekohtaista yksilöllistä apua ja ammatillisesti ohjattua vertaistukea. Vauvatyön ammattilaisten lisäksi perheiden tukena ovat koulutetut vapaaehtoiset. Toiminnan rahoitus on koostunut hyvinvointialueen kumppanuusavustuksesta ja STEA:n avustuksesta.

Vauvatyön avopalvelun toimintaan haetaan kumppanuusavustusta, joka kohdennetaan vauvaperheohjaukseen. Kumppanuusavustusta on saatu aiemmin vauvaperheryhmä Kehrävän ja Vauvapysäkkiryhmien toteuttamiseen. Niiden toimintaa jatketaan edelleen. Kumppanuusavustuksen tarkoituksen ja painopisteiden mukaisesti haetaan tuleville vuosille avustusta vauvaperheohjaukseen. Vauvaperheohjaus toteutuu laajasti monissa kunnissa eri puolilla hyvinvointialuetta ja sen avulla autetaan vuosittain 250 - 300 vauvaa ja vanhempaa.

VAUVAPERHEOHJAUS

TAVOITTEET

- vanhemman ja vauvan hyvinvoinnin vahvistuminen
- vauvaperheen arjen sujuminen uudessa elämänvaiheessa
- vahvistaa vanhemman mentalisaatiokykyä

Vanhempaa tuetaan hänen roolissaan vauvan tärkeimpänä ihmisenä ja ensisijaisena hoivaajana. Työssä korostetaan luottamusta vanhempaan ja onnistumisten näkyväksi

tekemistä. Vanhempaa tuetaan vauvan viestien tulkinnessa ja niihin vastaamisessa. Vanhempaa autetaan kohtaamaan ja käsittelemään vanhemmuuden ristiriitoja osana elämää.

KOHDERYHMÄ

Vauvaperheohjaus on tarkoitettu perheille, jotka odottavat vauvaa tai ovat jo saaneet vauvan ja kaipaavat tukea vanhemmuuteen sekä arjessa selviytymiseen. Vanhemmilla voi esiintyä huolestuneisuutta, ahdistuneisuutta, stressiä, lieviä masennusoireita, uupumusta tai pitkittynyttä kuormitusta. Ohjaus voi olla tarpeen myös silloin, kun vauva on hyvin itkuinen, nukkuu huonosti tai perhe tarvitsee apua vuorokausirytmien löytymisessä.

Pohjois-Savossa syntyy vuosittain noin 1700 vauvaa. Ensi- ja turvakotien liiton kartoitus (2023) vanhempien mielenterveyden haasteista odotus- ja vauva-aikana osoittaa, että vauvaperheet ovat usein uupuneita, ja noin puolet heistä tarvitsee apua. Pohjois-Savossa tämä tarkoittaa vuosittain noin 1700 perhettä, joissa odotetaan vauvaa tai on alle yksivuotias vauva. Vauvaperheohjauksessa autetaan vuosittain 250-300 vauvaa ja vanhempaa.

TOIMINNAN LAAJUUS

Vauvaperheohjaukseen kuuluu vauvan odotukseen ja synnytykseen, vauvojen uneen, toimivaan arkeen ja vanhempiana jaksamiseen liittyvää neuvontaa ja ohjausta vanhemmille. Vanhemman kanssa kartoitetaan koko perheen tilanne ja työskentely toteutetaan tavoitteellisesti perheen yksilöllinen tilanne huomioiden.

Uniohjauksessa asiakkuus kestää keskimäärin kolme tapaamista. Perheiden kanssa, joissa vanhemmilla on lievää ahdistusta, masennusoireita, uupumusta tai pitkittynyttä stressiä, työskentely kestää keskimäärin kymmenen tapaamista.

Vauvaperheohjaus on avoinna ympäri vuoden Pohjois-Savossa asuville perheille. Kasvokkain tapaamisia järjestetään Kuopion yhdistyksen toimitiloissa, yhteistyökumppaneiden tiloissa (esim. Perheentaloissa) eri puolilla hyvinvointialuetta sekä perheiden kotona. Lisäksi ohjausta voidaan toteuttaa etänä puhelimitse ja videoyhteydellä, mikä mahdollistaa resurssien tehokkaan käytön ja helpottaa vanhempien avun saamista vauva-arjen keskellä.

Vanhemmat voivat varata ajan yhdistyksen sähköisestä ajanvarauksesta, yhteydenottolomakkeella tai puhelimitse työntekijältä. Muut ammattilaiset (esim. neuvolan terveydenhoitajat ja perhepalveluiden työntekijät) voivat ohjata perheen ottamaan yhteyttä palveluun tai välittää vanhempien luvalla heidän yhteystietonsa työntekijöille.

HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN VAHVISTAMINEN

Vauvaperheohjauksessa työskennellään kokonaisvaltaisesti perheenjäsenten hyvinvointia vahvistaen. Perhe saa tukea vuorovaikutuksen vahvistamiseen ja vanhemmuuteen sekä vauva-arjen ja vanhemman mielenterveyden haasteisiin. Työskentelyssä keskeistä on vanhemman säätelykeinojen vahvistaminen. Tarvittaessa perheen tueksi kootaan muita toimijoita ja heidän kanssaan tehdään yhteistyötä perheen auttamiseksi.

Vanhemmat saavat keinoja säädellä haitallista stressiä ja tukea mielialaoireisiin, mikä vahvistaa vauvan hyvinvointia. Työskentely auttaa vanhempaa tunnistamaan vauvansa tarpeet ja vastaamaan niihin sopivalla tavalla, jolloin vuorovaikutus- ja vanhemmuustaidot kehittyvät ja omat voimavarat sekä omanlainen vanhemmuus vahvistuvat. Vauvan ja vanhemman välinen yhteinen ilo lisääntyy, arkeen löytyy sujuvuutta ja onnistumisia, ja koko perheen hyvinvointi tasapainottuu. Turvallinen kiintymyssuhde rakentuu, ja vanhempien oppimat taidot tukevat heitä myös myöhemmissä elämänvaiheissa. Avun saaminen on merkityksellistä vauvan tulevaisuudelle läpi hänen elämänsä, vaikuttaen psyykkiseen ja fyysiseen terveyteen, oppimiseen, läheisten suhteiden luomiseen sekä omaan vanhemmuuteen.

Työskentelyssä autetaan vanhempia muodostamaan vauvan kehitystä ja turvallisuutta vahvistava vuorokausirytmiksi. Vanhempien kanssa luodaan ennakoitavuutta, toistuvuutta ja rutiineja perheen arkeen. Vanhempia tuetaan perheelle sopien keinojen löytymisessä ja toteuttamisessa vauvan unen tueksi. Kun vauvan uni rauhoittuu ja rytmi vakiintuu, koko perheelle avautuu mahdollisuus levollisempaan nukkumiseen, palautumiseen ja arjen sujuvuuteen. Tämä vahvistaa vanhempien voimavaroja ja luo turvallisen perustan vauvan kasvuun ja kehitykselle.

Kahden viimeisen vuoden aikana vauvaperheohjauksesta apua saaneilta kerätyn vaikuttavuus tiedon mukaan vanhemmista 89% kokee hyvinvointinsa parantuneen.

Vanhemmat voivat työskentelyn jälkeen jäädä mukaan yhdistyksen kansalaisjärjestötoimintaan, esimerkiksi kokemus- tai vertaistoimijana.

HENKILÖSTÖRESURSSI JA MUUT KULUT

Työntekijöillä on sosiaali- tai terveydenhuollon AMK-tutkinto tai vastaava opistotasoinen koulutus ja tehtävän edellyttämä työkokemus. Vauvaperheohjauksessa työskentelee kaksi vauvatyön ohjaajaa. Hyvinvointialueen kumppanuusavustus kattaa näistä puolikkaan työntekijän resurssin. Kulut syntyvät palkasta ja muista henkilöstökuluista, tilakuluista ja toiminnan toteuttamiseen liittyvistä kuluista (matka, it, puhelin) sekä hallintokuluista.

TOIMINNAN SEURANTA JA ARVIOINTI

Toimintaa ohjaavat valtakunnalliset laatukriteerit, joiden toteutumista seurataan ja auditoidaan. Ensi- ja turvakotien liitto tukee työn laatua ja kehittämistä järjestämällä työntekijöille vuosittain koulutuksia ja työkokouksia. Asiakastyö kirjataan Ensi- ja

turvakotien liiton yhteiseen tietojärjestelmään, josta saadaan sekä alueellisia että valtakunnallisia tilastotietoja sekä kirjataan asiakkuusprosessia.

Asiakkaat arvioivat hyvinvoinnin muutosta asiakkuuden aikana Vaikuttavuus esiin – kyselyn avulla ja anonyymit palautteet kerätään asiakkuuden päättyessä. Työskentelyn aikana saatu suullinen palaute ja työntekijöiden havainnot tavoitteiden toteutumisesta kirjataan. Kerätyn tiedon perusteella suunnitellaan toimintaa. Asiakaskohtaisen työskentelyn suullinen palaute käsitellään työryhmässä viikoittain ja tehdään tarvittavia muutoksia, jotta työskentely vastaa yksilöllisiin tarpeisiin ja tavoitteisiin.

TOIMINNAN AIKATAULU

Vauvaperheohjausta toteutetaan ympäri vuoden. Toimintaa markkinoidaan mm. yhdistyksen uutiskirjettä, verkkosivuja, tapahtumia ja somea käyttäen.

HYVINVOINTIALUEEN PALVELUIDEN TÄYDENTÄMINEN JA YHTEISTYÖ

Vauvaperheohjaus täydentää hyvinvointialueen palveluja vanhemmuuden tuen osalta tarjoten perheille matalan kynnyksen apua tilanteissa, joissa neuvolan tai perhepalveluiden resurssit eivät riitä vastaamaan kaikkiin tarpeisiin. Se tarjoaa joustavan ja perheiden arkeen sopivan tuen, joka vahvistaa vanhemmuutta ja ehkäisee ongelmien syvenemistä. Näin palvelut muodostavat kokonaisuuden, jossa perheet saavat oikea-aikaista apua ja lisäävät palvelujen saavutettavuutta. Samalla se vahvistaa yhteistyötä eri toimijoiden välillä ja luo kokonaisvaltaisemman tuen perheille.

Yhteistyötä tehdään jo tiiviisti neuvoloiden, perhepalveluiden, pikkulapsipsykiatrian ja mielenterveyspalveluiden kanssa. Yhteistyö sisältää asiakasohjausta molempiin suuntiin, perhekohtaista työskentelyä sekä palveluiden kehittämistä verkostoissa. Tämä varmistaa, että perheiden polku avun piiriin on sujuva ja katkeamaton. Yhteistyötä tehdään myös muiden yhdistystoimijoiden kanssa, esim Perheentaloilla eri puolilla hyvinvointialuetta. Vauvaperheohjaaja jalkautuu uniohjauksen ja perheiden hyvinvoinnin teemalla kohtaamaan vauvoja ja vanhempia. Yhteistyössä toteutetaan myös ryhmiä mm. vauvaa odottaville.

Toiminta ehkäisee vaikeuksien kasaantumista, vähentää lastensuojelun korjaavien toimien tarvetta ja keventää julkisen sektorin kuormitusta tarjoamalla perheille varhaista ja joustavaa tukea. Varhainen tuki auttaa perheitä selviytymään haasteista ennen kuin ne kasvavat suuriksi ongelmiksi. Kun vanhemmat saavat apua ajoissa, lapsen hyvinvointi turvataan ja riski lastensuojelun tarpeelle pienenee. Tämä on merkityksellistä sekä perheiden hyvinvoinnin että yhteiskunnan resurssien kannalta.